

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80(82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2017

YEARBOOK

2017

ГОДИНА 8

VOLUME VIII

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

Надица НЕГРИЕВСКА¹
Драган ДОНЕВ*

УДК: 811.134.2'344
811.131.1'344
Прегледен труд
Review paper

РАЗЛИКИ МЕЃУ ШПАНСКИОТ И ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК ОД ФОНОЛОШКА ГЛЕДНА ТОЧКА

Апстракт

Споредувањето е активност која ја вршине секојдневно со цел да ги истакнеме сличностите и разликите помеѓу две дејства, лица или нешта. Многу научни дисциплини го користат методот на споредба или контрастивна анализа. Во нашиот труд ќе направиме споредба меѓу фонолошките карактеристики во италијанскиот и шпанскиот јазик со цел да ги истакнеме разликите на фонолошко ниво. Во почетокот на трудот ќе направиме краток преглед на потеклото на италијанскиот и шпанскиот јазик, а потоа ќе се задржиме на некои најзначајни разлики во поглед на акцентот и вокалниот и консонантскиот систем во двата јазика. Овој труд може да најде примена во наставата по италијански и шпански јазик и да им помогне на студентите во надминување на тешкотиите при изучување на овие два странски јазика, како и во намалување на грешките кои настануваат како резултат на заемното влијание меѓу двата јазика.

Клучни зборови: *контрастивна анализа, италијански јазик, шпански јазик, фонологија, разлики*

Nadica Negriveska²
Dragan Donev**

DIFFERENCES BETWEEN ITALIAN AND SPANISH LANGUAGE FROM PHONOLOGICAL PERSPECTIVE

Abstract

The comparison is an activity that we do every day in order to emphasize the similarities and differences between the two events, people or things. Many scientific disciplines use the method of comparison or contrastive analysis. Our paper makes a comparison between the phonological features in Italian and Spanish in order to discover their differences. The paper will start with a brief overview of the origins of Italian and Spanish, and then will elaborate more on some of the most significant

¹ * Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

²** Faculty of Philology, Goce Delcev University – Stip

differences in terms of accent, vocal and consonant systems in both of the languages. The paper may also find application in teaching Italian and Spanish by helping students overcome difficulties in learning these two foreign languages as well as reduce errors that occur as a result of interaction between the two languages.

Key words: *contrastive analysis, Italian language, Spanish language, phonology, differences*

Вовед

Сите јазици кои припаѓаат на иста јазична фамилија поседуваат одредени сличности речиси на сите јазични нивоа. Сличностите кои се забележуваат меѓу јазиците од романската јазична група се очигледни затоа што сите настанале од еден ист јазик, односно од латинскиот јазик. Најмногу сличности се забележуваат меѓу италијанскиот и шпанскиот јазик, па затоа за еден Италијанец е многу лесно да се разбере со еден Шпанец. Но тоа не значи дека еден странски студент којшто ги изучува овие два јазика напоредно многу лесно и без никакви тешкотии ќе ги совлада истите, токму поради тоа што има големи сличности меѓу тие јазици. Студентите често се соочуваат со т.н. лажни еквиваленции кои ги доведуваат до правење грешки при пишувањето и говорењето на еден од овие јазици. Странскиот студент кој веќе познава еден од овие два јазика во почетната фаза на изучување на вториот јазик многу полесно ќе совлада некои работи токму поради сличностите кои постојат меѓу нив, но во подоцнежните односно понапредните фази на учење ќе му биде многу потешко да ги елиминира грешките кои настануваат како последица на интерференциите или негативните влијанија меѓу двата јазика. Ова се случува поради тоа што навидум овие два јазика изгледаат доста слични, но кога ќе се навлезе подлабоко, односно подетално, во структурата на двата јазика ќе се забележат голем број разлики од суштинско значење.

Во нашиот труд ќе ги анализираме клучните фонолошки разлики меѓу италијанскиот и шпанскиот јазик.

Потекло на италијанскиот и на шпанскиот јазик

Латинскиот јазик во најстаро време бил говорот на градот Рим и неговата околина. Името *латински* го добива од италското племе *Latīni* кое живеело во покраината *Lātium*, каде што е сместен градот Рим. Како што се ширела римската држава така се зголемувало и подрачјето каде што се говорел латинскиот јазик. Кога Римската Република завладеала со целиот Апенински Полуостров латинскиот јазик како службен јазик ги потиснал останатите италски јазици меѓу кои најзначајни биле умбриски (во покраината Умбрија) и оскиски (во јужна Италија). По долги војувања Рим ја наметнал својата власт и врз народите од брегот на Средоземното Море во Европа, Африка и Азија, и така латинскиот

јазик станал светски јазик.

Употребата на латинскиот јазик како жив јазик започнува најверојатно во 8 век пр.н.е. (обемна пишана документација постои почнувајќи од 3 век пр.н.е.) и завршува во периодот помеѓу 17 и 18 век н.е. кога се раѓаат романските јазици. Тие претставуваат резултат на еден долг процес на еволуција и диференцијација на латинскиот јазик.

Јазиците од романската група потекнуваат од народниот латински јазик или говорниот латински јазик. Станува збор за јазик кој не го говореле само најниските слоеви на граѓани, туку јазик говорен од сите со многу разлики и нијанси во зависност од потеклото и општествената припадност на говорителите. Јазик, кој за разлика од класичниот латински, бил подложен на временски и просторни промени заедно со развојот на општеството во кое се говорел. Помеѓу класичниот латински и народниот латински јазик постојат разлики кои се однесуваат на ниво на фонологијата, морфологијата, синтаксата и лексиката. Но сепак не станува збор за два јазика, туку за два аспекта на еден ист јазик. Разликите кои постојат меѓу литературниот италијански и говорниот италијански јазик денес можеби се многу мали и незначајни, но на некој начин би можеле да ги споредиме со оние кои го разликуваат класичниот од народниот латински јазик.

По распаѓањето на римската држава латинскиот јазик бил сочуван како јазик на науката и книжевноста низ целиот среден век па сè до почетокот на новиот век. Денес ниту еден народ не го говори овој јазик, но сепак латинскиот јазик често се користи во науката, особено во терминологијата на многу науки.

Вокалниот систем во италијанскиот и шпанскиот јазик

Вокалниот систем на класичниот латински јазик разликува долги и кратки вокали, па така имал вкупно десет вокали: пет кратки (ă, ě, ĩ, ō, ŭ) и пет долги (ā, ē, ī, ō, ū). Во народниот латински јазик, пак, се изгубила разликата во квантитет на вокалите, а се правела разлика според степенот на отвореност при артикулацијата. Така вокалниот систем бил сведен на седум нагласени вокали (Dardano&Trifone, 1997, стр.38):

Класичен латински	ī	ĩ	ē	ě	ā	ă	ō	ŭ	ū
Народен латински	i		e	ε	a	ɔ	o		u

Италијанскиот јазик го наследил вокалниот систем од народниот латински јазик, па така, за разлика од шпанскиот јазик, поседува седум нагласени вокали (*a*, *e* отворен, *e* затворен, *i*, *o* отворен, *o* затворен, *u*). Шпанскиот вокален систем разликува само пет вокали кои се нагласени и не прави разлика меѓу отворен и затворен вокал.

Една од позначајните разлики меѓу вокалните системи на овие два јазика

се состои во образувањето дифтонзи на вокалите *e* и *o*. Во италијанскиот јазик постои дифтонг само доколку овие два вокала се најдат во отворен слог, додека во шпанскиот јазик овој феномен може да се јави и во затворен и во отворен слог:

Отворен слог: *petra* (лат.) → *pietra* (итал.), *pietra* (шп.)

Затворен слог: *porta* (лат.) → *porta* (итал.), *puerta* (шп.)

Карактеристичен белег на шпанскиот јазик во однос на италијанскиот е губењето на финалното *e*. Овој вокал се губи кога пред него стои некоја од денталните или алвеоларните согласки (*n, l, r, s, d*), па така имаме:

pane (итал.) → *pan* (шп.)

saltare (итал.) → *saltar* (шп.)

Консонантскиот систем во италијанскиот и шпанскиот јазик

При преминувањето од латински јазик во романски јазици исто така се забележале многу консонантски промени. Следната табела ги содржи сите разлики кои постојат меѓу италијанскиот и шпанскиот јазик во однос на изговорот и правописот на одредени согласки или консонантски групи:

Графема или диграм	Шпански јазик	Италијански јазик	Примери (шпански јазик)	Примери (италијански јазик)
c	[θ] пред <i>e, i</i>	[tʃ] пред <i>e, i</i>	<i>cena</i> [ˈθe:na]	<i>cena</i> [ˈtʃe:na]
ch	[tʃ]	[k] пред <i>e, i</i>	<i>checo</i> [ˈtʃe:ko]	<i>chiave</i> [ˈkja:ve]
g	[x] пред <i>e, i</i>	[dʒ] пред <i>e, i</i>	<i>gente</i> [ˈxen:te]	<i>gente</i> [ˈdʒente]
gh	-	[g] пред <i>e, i</i>	-	<i>ghiaccio</i> [ˈɡjattʃo/]
gu	[g] пред <i>e, i</i>	[gw]	<i>guerra</i> [ˈge:rra]	<i>guerra</i> [ˈgwerra]
gn	[gn]	[ɲ]	<i>diagnosis</i> [ˈdjagˈno:sis]	<i>vigna</i> [ˈviɲɲa]
ñ	[ɲ]	-	<i>español</i> [ˈespaːˈɲol]	-
gl	[gl]	[λ] пред <i>i</i> [gl] во некои зборови	<i>gladiador</i> [ˈglaðjaːˈðor]	<i>maglia</i> [ˈmaλλa] <i>glycine</i> [ˈgli: tʃine]
ll	[λ]	[ll]	<i>llave</i> [ˈλa:βe]	<i>colla</i> [ˈkolla]
que, qui	[ke], [ki]	[kwe], [kwi]	<i>queso</i> [ˈke:so]	<i>qualche</i> [ˈkwalke]
s (меѓу два вокала)	[s]	[s]	<i>casa</i> [ˈka:sa]	<i>casa</i> [ˈka:sa]
sc	[sk]	[sk] пред <i>a, o, u</i> [ʃ] преде, <i>i</i>	<i>casco</i> [ˈkasko]	<i>scala</i> [ˈska:la] <i>scimmia</i> [ˈʃimmja]
z	[θ]	[ts], [dz]	<i>lazo</i> [ˈla:θo]	<i>azione</i> [ˈattsjo:ne] <i>zero</i> [ˈdze:ro]

Во италијанскиот јазик консонантските групи од латинскиот јазик *bl*, *cl*, *fl*, *gl*, *pl* кои се наоѓале на почетокот на зборот се палатализирале и така согласката *l* била заменета од полувокалот *i*, додека во шпанскиот јазик овие консонантски групи останале непроменети или се трансформирале во *ll*:

blancus (лат.) → *bianco* (итал.), *blanco* (шп.)
clāvis (лат.) → *chiave* (итал.), *clave/llave* (шп.)
florēntīnus (лат.) → *fiorentino* (итал.), *florentino* (шп.)
plovere (лат.) → *plovere* (итал.), *llover* (шп.)

За италијанскиот консонантски систем типична појава е удвојувањето на согласките. Некои од двојните согласки потекнуваат од латинскиот јазик, а некои согласки се удвоиле подоцна. Во шпанскиот јазик обично оние согласки кои се наследени од латинскиот јазик не претрпеле промени. Така може да кажеме дека на шпанските консонантски групи *ct* и *pt* во италијанскиот јазик одговара удвоената согласка *tt*:

acto (шп.) = *atto* (итал.)
contacto (шп.) = *contatto* (итал.)
aspecto (шп.) = *aspetto* (итал.)
óptimo (шп.) = *ottimo* (итал.)
septiembre (шп.) = *settembre* (итал.), итн.

На консонантските групи *nm* и *mp* во италијанскиот јазик одговараат двојните согласки *mm* и *nn*:

inmortal (шп.) = *immortale* (итал.)
himno (шп.) = *inno* (итал.)

Согласките *b* и *d* во префиксите од латинско потекло *ab-*, *ad-* во италијанскиот јазик преминуваат најчесто во истата согласка со која започнува зборот пред кој стои префиксот *ab* или *ad*:

absolute (шп.) = *assoluto* (итал.)
admirar (шп.) = *ammirare* (итал.)

Во италијанскиот јазик, исто така, се удвојуваат согласките по префиксите *contra-*, *sopra-*, *sovra-*, *fra-*, *su-*:

sopravvivere (итал.) = *sobrevivir* (шп.)
sovrapporre (итал.) = *sobreponer* (шп.)

Во поглед на удвојувањето на согласките една од најкарактеристичните црти во италијанскиот консонантен систем се двојните согласки во интервокална позиција или пред согласките *r* или *l*:

attraversare, accludere, apprendere

Во шпанскиот јазик двојните согласки многу ретко се среќаваат, освен согласката *r* и во одредени случаи согласката *n*:

carro, cigarrillo, innovación

Во некои зборови, пак, се забележува двојната согласка *s*. Во тој случај двете графеме се изговараат како два независни гласа, односно првата согласка *s* има тврд изговор, а втората, која во зборови од ваков тип секогаш е следена од вокалите *i* или *e* се изговара како меѓудентално *th*:

acceso, dirección

Двојната согласка *ll* од шпанскиот јазик (*amarillo*) не одговара на италијанската двојна согласка *ll* (*giallo*), затоа што во шпанскиот јазик таа се изговара како /*ʎ*/.

За шпанскиот јазик е карактеристична соноризацијата или озвучувањето на согласките *s*, *p*, *t* во интервокална позиција, појава која воопшто не е типична за италијанскиот јазик:

amīcus (лат.) → *amico* (итал.), *amigo* (шп.)

opera (лат.) → *opera* (итал.), *obra* (шп.)

peccatus (лат.) → *peccato* (итал.), *pecado* (шп.)

Интервокалната согласка *b* во шпанскиот јазик се зачувала додека во италијанскиот јазик преминува во *v*:

scribere (лат.) → *escribir* (шп.), *scrivere* (итал.)

habere (лат.) → *haber* (шп.), *avere* (итал.)

За шпанскиот јазик е карактеристична појавата на додавање протетичко *e* пред зборовите кои започнуваат на согласката *s* следена од друга согласка:

escribir (шп.) = *scrivere* (итал.)

estudiante (шп.) = *studente* (итал.)

España(шп.) = *Spagna* (итал.)

Во двата романски јазици латинскиот глас *h* во најголем број случаи исчезнал или доколку останал во некои зборови тој глас воопшто не се изговара (Battaglia, 1981: 9):

habēre (лат.) → *avere* (итал.), *haber* (шп.)

Акцентот во италијанскиот и во шпанскиот јазик

Во италијанскиот јазик има три вида на графички акцент: *l'accento grave* или отворен акцент (˘), *l'accento acuto* или затворен акцент (´) и *l'accento circonflesso* или циркумфлексен акцент (^).

Последниот тип на акцент се употребува многу ретко и обично ја означува множинската форма на именките и придавките коишто завршуваат на наставката *-io*, најчесто за да се прави разлика меѓу хомофоната форма:

omicidio – *omicidì* (*omicidi*, множина од именката *omicida*)

Со отворен акцент се означуваат отворените вокали, додека со затворен акцент се бележат затворените вокали.

Употребата на графичкиот акцент е задолжителна во следните случаи:

1. Во сите двосложни и повеќесложни зборови со акцент на последниот слог (*parole tronche*):

città, caffè, università, bontà, virtù, perché, cioè, però, Perù

2. Во едносложните зборови кои завршуваат на повеќе од еден вокал:

piè, più, piò, ciò, già, giù

3. Во некои едносложни зборови за да се разликуваат од други хомофони форми:

dà, di, ché, è, là, lì, né, sé, sì, tè

За разлика од италијанскиот јазик, шпанскиот јазик поседува само еден графички акцент, односно затворениот акцент (´) кој има многу важна улога. Постојат точно определени правила за местоположбата на графичкиот акцент на зборовите. Потребно е да се знае на кој слог од крајот на зборот паѓа акцентот за да може и графички да се обележи. Значи, клучна улога има изговорот на зборовите. Во шпанскиот јазик графичкиот акцент се бележи:

1. Кај зборови со акцент на последниот слог (доколку зборот завршува на вокал или на согласките *n* или *s*):

sofá, francés, rincón

2. Кај зборови со акцент на претпоследниот слог (доколку завршуваат на некоја од согласките, а да не е *n* или *s*)

mármol, carácter, lápiz

3. Кај зборови со акцент на третиот или четвртиот слог од крајот на зборот (секогаш се бележат со графички акцент)

estómago, atmósfera, médico, rápido, automático

За разлика од италијанскиот јазик, во шпанскиот јазик графичкиот акцент се бележи и на прашалните заменки, без разлика дали станува збор за директни или индиректни прашања:

¿De dónde vienes? (шп.) = Da dove vieni? (итал.)

No sé cómo pudo pasar. (шп.) = Non so come è potuto accadere. (итал.)

Помеѓу шпанскиот и италијанскиот јазик се забележува и една разлика која се однесува на интерпункцијата. Станува збор за бележење на интерпункциските знаци прашалник и извичник. Овие два интерпункциски знака во шпанскиот јазик се бележат и пред реченицата и на крајот од реченицата. Она што е интересно е дека знакот кој стои пред почетокот на реченицата се пишува обратно:

¿Qué edad tienes? (шп.) = Quanti anni hai? (итал.)

¡Qué cariño que es! (шп.) = Quanto è carino! (итал.)

Заклучок

Од гореизнесеното можеме да заклучиме дека иако станува збор за два јазика кои имаат многу сличности на фонолошко, морфо-синтаксичко и лексичко ниво, сепак можат да се издвојат бројни разлики на кое било од овие јазични нивоа. Во однос на фонолошкото ниво, разликите првенствено се однесуваат на вокалниот и консонантскиот систем во италијанскиот и шпанскиот јазик, но исто така се забележуваат и различни правила за акцентирање на зборовите. Постојат одредени разлики и во однос на правописот и изговорот на зборовите, а како резултат на тоа е појавата на многу грешки.

Благодарение на нашето искуство во наставата по италијански јазик каде што најголем број од студентите напоредно го изучуваат и шпанскиот јазик, забележавме дека голем дел од студентите се соочуваат со истите проблеми, односно со негативно влијание на едниот врз другиот јазик. Затоа сметаме дека овој труд може да им биде од полза на оние кои се соочуваат со вакви проблеми со цел да ги надминат полесно и да ги продлабочат своите познавања од областа на фонологијата на италијанскиот и на шпанскиот јазик, а воедно и да го намалат бројот на грешки како резултат на негативната интерференција.

Литература

- [1] Battaglia, G. (1996). *Gramática italiana para estudiantes de habla española*. Roma: Bonacci.
- [2] Dardano, M. & Trifone, P. (2007). *La Nuova Grammatica della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.
- [3] Díaz, M. C. (2004). *Grammatica spagnola*. Bari: Editori Larenza.
- [4] Llorach, E. A. (2006). *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa.
- [5] Serianni, L. (1988). *Grammatica italiana*. Torino: UTET.
- [6] Tagliavini, C. (1972). *Le origini delle lingue neolatine*. Bologna: Patron.